

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора філософії в галузі права, доцента Деревянко Наталії Зеновіївни, на дисертацію Лисеюка Сергія Миколайовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм регулювання інвестиційної діяльності в будівельній галузі», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Сьогодні, в умовах безпекової, соціальної, економічної та політичної кризи, що зумовлені повномасштабним військовим вторгненням з боку російської федерації, важливим завданням України є вистояти та зберегти свої самостійність та незалежність. Досягти цього, на жаль, є неможливим без значних фінансових ресурсів. Все це вимагає створення законодавцем усіх необхідних умов для залучення інвестицій, як національних, так і міжнародних, до всіх галузей суспільного життя. Особливо це стосується сфери будівництва, яка зазнала значних втрат та зіштовхнулася із безпрецедентними до цього викликами та загрозами. При чому для окремих регіонів країни виклики стали різними. Так, міграція, спричинена війною, призвела до того, що західні регіони, які прийняли значну кількість внутрішньо переміщених осіб, зазнали стрімкого зростання попиту на житло – як на купівлю, так і на оренду. В свою чергу регіони східні та півдня зазнали суттєвих втрат. А відтак, важливим завданням законодавця є створити належне нормативне та організаційне підґрунтя для залучення інвестицій у будівельну галузь у всіх регіонах нашої країни. Таким чином, актуальність та своєчасність дисертаційної роботи Лисеюка Сергія Миколайовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм регулювання інвестиційної діяльності в будівельній галузі» не може викликати жодних сумнівів.

Про актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження свідчить також те, що воно виконано відповідно до сучасних наукових програм, планів та тем. Дисертацію виконано відповідно до: «Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» (затверджено постановою

Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. № 940)); «Концепції впровадження технологій будівельного інформаційного моделювання (BIM-технологій) в Україні та затвердження плану заходів з її реалізації», затвердженої Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.02.2021 № 152-р; «Національної економічної стратегії на період до 2030 року» (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179); «Національної Стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року» (схвалено розпорядженням КМУ від 14 квітня 2021 р. № 366-р); «Національної стратегії доходів до 2030 року» (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 р. № 1218); «Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року» (схвалено розпорядженням КМУ від 30 серпня 2024 р. № 821-р). Тема дослідження відповідає плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

У вступі цілком змістовно обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, розкрито зв'язок теми дисертації із сучасними науковими працями, визначено її відповідність із науковими програмами, планами та темами, розкрито мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, його методи, наукову новизну, підкреслено практичну важливість висновків, узагальнено результати роботи і подано відомості про публікації автора за темою дисертації.

Дисертаційна робота Лисеюка С.М. поглиблює і доповнює існуючий масив знань у сфері регулювання інвестиційної діяльності в будівельній галузі, а викладені вище обставини підкреслюють актуальність, своєчасність, суспільну значимість та важливість дослідження порушеної проблематики.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій,

сформульованих у дисертації

Про високу ступінь обґрунтованості положень дисертації свідчить те, що робота Лисеюка С.М. ґрунтується на використанні сучасної методології пізнання складних правових явищ, яка передбачає поєднання як загальнонаукових, так і спеціальних наукових методів, зокрема таких як діалектичний, компаративний, логіко-семантичний, методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції тощо. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і завдання, поставлені на початку дослідження.

Нормативно-правовим підґрунтям дослідження є Конституція України, міжнародні договори та угоди (ратифіковані у встановленому законом порядку), закони України, що регулюють порядок здійснення, як будівельної так і інвестиційної діяльності, а також підзаконні нормативно-правові акти, положення яких спрямовані на регулювання суспільних відносин у досліджуваній сфері суспільного життя. Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять праці фахівців у галузі теорії держави та права, адміністративного, інвестиційного, фінансового, права тощо. Крім того, було використано напрацювання фахівців з інших галузевих дисциплін, зокрема теорії управління, філософії, соціології, тощо. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять довідкові та періодичні видання, статистичні матеріали, судова практика, тощо..

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація є однією з перших спроб, в умовах дії правового режиму воєнного стану на території України, системно, на рівні дисертаційного дослідження з'ясувати сутність адміністративно-правового механізму інвестиційної діяльності в будівельну галузь, розкрити його структуру та особливості, на підставі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на впровадження інноваційних проектів в будівельну галузь як вид інвестиційної діяльності та запропонувати шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання стимулювання залучення інвестицій

в будівельну галузь. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, основні з них такі:

- вперше під суб'єктами адміністративно-правового механізму інвестиційної діяльності в будівельну галузь запропоновано розуміти органи державної влади, а також юридичні (різних форм власності) та фізичні особи, які відповідно до норм чинного законодавства наділені сукупністю прав та обов'язків, які дають їм можливість реалізовувати діяльність щодо акумуляції інвестицій, а також регулюванні їх використання та розподілу з метою реалізації публічних та приватних інтересів у будівельній галузі (с.23);

- удосконалено перелік чинників, які впливають на стан залучення інвестицій у будівельну галузь України, до яких віднесено: по-перше, соціальна та економічна нестабільність; по-друге, непослідовна державна політики, як в економічній сфері взагалі, так і будівельній галузі, зокрема; по-третє, відсутність єдиного бачення законодавця про те, як саме повинна розвиватись будівельна галузь в Україні в реаліях сьогодення; по-четверте, складність дозвільних процедур; по-п'яте, відсутність ефективних та фінансово забезпечених програм підтримки будівельної галузі; по-шосте, відсутність довіри інвесторів через занадто великий рівень корупції; по-сьоме значний кадровий дефіцит (с.24);

- дістало подальшого розвитку твердження про те, що в системі нормативно-правових засад інвестиційної діяльності в будівельну галузь ключове місце належить нормам адміністративного права, адже саме за допомогою останніх: визначаються найбільш важливі засади формування та реалізації державної політики у досліджуваній сфері суспільного життя; закріплюється правовий статус суб'єктів інвестиційної діяльності, а також органів державної влади, які реалізують свої завдання та функції за відповідним напрямом; регулюється порядок реалізації адміністративних процедур інвестиційної діяльності в будівельну галузь (с.25);

- слушно зауважено, що адміністративно-правовий механізм інвестиційної діяльності в будівельну галузь являє собою унікальну правову

конструкцію, згідно до якої відбувається забезпечення, підтримка та регулювання органами публічної влади суспільних відносин у досліджуваній сфері суспільного життя. Його існування в нормує адміністративні процеси та вплив держави, органів місцевого самоврядування на інвестиційну галузь, попереджаючи необґрунтований тиск, а також виступає додатковою гарантією законності і захисту інвестованих фізичними та/або юридичними особами цінностей у будівництво (с.69);

- акцентовано увагу на тому, що будівельна галузь відрізняється великим колом зовнішніх та внутрішніх ризиків, які впливають на результат реалізації передбачених нею процесів. Сюди відносяться числення правові, екологічні, матеріально-технічні та інші негативні обставини, зокрема, форс-мажори, на кшталт, війни, надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, тощо. Зазначене робить будівництво досить ризикованим предметом для інвестування, адже вкладені цінності можуть бути втрачені внаслідок великого кола факторів, які неможливо заздалегідь попередити та спрогнозувати. Компенсується цей аспект значним рівнем потенційного прибутку, за рахунок подальшої реалізації об'єктів архітектури чи використання їх властивостей (с.80);

- з'ясовано, що під суб'єктами адміністративно-правового механізму інвестиційної діяльності в будівельну галузь слід розуміти органи державної влади, а також юридичні (різних форм власності) та фізичні особи, які відповідно до норм чинного законодавства наділені сукупністю прав та обов'язків, які дають їм можливість реалізовувати діяльність щодо акумуляції інвестицій, а також регулюванні їх використання та розподілу з метою реалізації публічних та приватних інтересів у будівельній галузі. Виділено коло відповідних суб'єктів та надано характеристику їх правового статусу (с.132);

- обґрунтовано, що економічні гарантії забезпечення та захисту прав учасників адміністративно-правових відносин в інвестиційній діяльності будівельної галузі полягають у забезпеченні фінансової

стабільності, прозорості економічних процесів та захисті економічних інтересів усіх учасників-суб'єктів відповідних правовідносин. Окрім того, сутність економічних гарантій полягає в гарантуванні доступу до фінансових ресурсів, зокрема через банківське кредитування, державну підтримку, спеціалізовані інвестиційні програми та фонди. Цілком справедливим буде говорити про те, що економічні гарантії передбачають захист інвестицій від економічних ризиків, таких як інфляція, девальвація валюти чи економічна нестабільність (с.139);

- констатовано, що впровадження інноваційних проєктів в будівельну галузь є вкрай важливим видом інвестиційної діяльності. Втім, як недолік, варто відзначити те, що наразі повноцінному запровадженню відповідних проєктів заважає: 1) відсутність єдиної, адаптованої до сучасних викликів та загроз концепції розвитку будівельної галузі в Україні; 2) недостатній рівень ефективності нормативно-правових гарантій захисту прав інвесторів; 3) постійно зростаючі ризики соціального, економічного та безпекового характеру; 4) відсутність належної підтримки забудовників з боку держави; 5) непослідовність державної політики у будівельній галузі; 6) відтік кваліфікованих кадрів за кордон (с.149);

- запропоновано розробити та прийняти «Концепцію розвитку будівельної галузі України», ключовою метою якої має бути забезпечення сталого, ефективного та інноваційного розвитку цієї сфери, з урахуванням сучасних викликів та загроз. В контексті стимулювання залучення інвестицій в будівельну галузь вказана Концепція повинна передбачати вирішення наступних завдань: 1) удосконалення сучасної нормативно-правової основи для функціонування будівельної галузі, а також залучення інвестицій до неї; 2) розробка ефективних програм підтримки та розвитку будівельної галузі; 3) забезпечення інноваційного розвитку будівельної сфери, що передбачає впровадження сучасних технологій і матеріалів, які зменшують витрати на будівництво та покращують реалізації ефективність проєктів; 4) розвиток державно-приватного партнерства; 5) створення сучасних програм та

науково-методичних матеріалів для навчання та підвищення кваліфікації інженерів, архітекторів, менеджерів, тощо; 6) протидія корупції, зокрема у сфері проведення тендерів на будівництво (с.179).

В роботі містяться й інші цікаві наукові висновки та пропозиції.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження в цілому не виключає можливості й необхідності висунути низку зауважень критичного та дискусійного характеру:

1. Так, характеризуючи нормативно-правові засади інвестиційної діяльності в будівельну галузь (підрозділі 1.4), автор аналізує велику кількість нормативно-правових актів різної юридичної сили у досліджуваній сфері, що є вірним та логічним. Проте, нажаль, здобувач не робить належного акценту на тих змінах до законодавства які набули чинності протягом останніх років. А таких було чимало.

2. Аналізуючи коло суб'єктів адміністративно-правового механізму інвестиційної діяльності в будівельну галузь, автор більше приділив уваги суб'єктам, які здійснюють регуляторний вплив інвестиційної діяльності в будівельну галузь, однак, переконана, що не варто було забувати й про пересічних громадян, які вкладають кошти в нерухомість. А відтак, варто було все ж таки більш детально розкрити і це питання.

3. Опрацьовуючи у Розділі 3 дисертації шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання інвестиційної діяльності в будівельну галузь, було цілком логічним, якби Сергій Миколайович окрему увагу приділив зарубіжному досвіду у цій сфері. Адже навіть незважаючи на унікальність досвіду України через ведення війни, у великій кількості країн сформувались досить цікаві з теоретичної та практичної точок зору підходи до забезпечення залучення інвестицій у будівництво.

4. На сторінці 160 здобувач цілком слушно пропонує розробити та прийняти «Концепцію розвитку будівельної галузі України», ключовою метою якої має бути забезпечення сталого, ефективного та інноваційного

розвитку цієї сфери, з урахуванням сучасних викликів та загроз. Втім, з огляду на рівень наукової роботи, було б цілком логічно, якби здобувачем у додатках до дисертації було наведено проєкт такого документу.

5. Як вбачається, робота б тільки виграла, якби здобувачем було опрацьовано судову практику, зокрема щодо захисту прав та свобод інвесторів, які вклали кошти, а забудовники не виконали свої зобов'язання.

Варто відмітити, що висловлені зауваження характеризують складність дослідженої проблеми, а тому суттєво не пливають на загальну позитивну оцінку та високі наукові здобутки дисертаційного дослідження С.М. Лисеюка. Результати дослідження можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальшого дослідження проблем адміністративно-правового регулювання інвестиційної діяльності в будівельній галузі; правотворчій сфері – у процесі опрацювання нових і вдосконалення чинних нормативно-правових актів у сфері інвестиційної діяльності в будівельній галузі; правозастосовній сфері – з метою підвищення ефективності діяльності суб'єктів, що уповноважені реалізовувати заходи у сфері інвестиційної діяльності в будівельній галузі; освітньому процесі – під час підготовки лекційних, науково-методичних матеріалів, а також підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Інвестиційне право», «Житлове право» тощо.

Основні наукові положення, висновки й практичні рекомендації, викладені в дисертації Лисеюка С.М. були достатньо оприлюднені ним у статтях періодичних фахових видань та тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Зміст дисертаційної роботи висвітлений повно, систематично, послідовно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел. Автор обґрунтував власні висновки проведеного дослідження, які є суттєвим внеском у розвиток адміністративного права України. В цілому, дисертація Лисеюка С.М. є самостійним, завершеним науковим дослідженням, присвяченим

з'ясуванню сутності та особливостей адміністративно-правового механізму інвестиційної діяльності в будівельну галузь.

Отже, дисертація Лисеюка Сергія Миколайовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм регулювання інвестиційної діяльності в будівельній галузі» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри
кримінально-правових та
адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука,
доктор філософії в галузі права, доцент

 Наталія ДЕРЕВ'ЯНКО

